

tre citat

”Fråga inte vad ditt land kan göra för dig — fråga vad du kan göra för ditt land” (John Kennedy 1961).

”Låt oss alla fråga — inte bara vad vill regeringen göra för mig, utan vad kan jag göra för mig själv” (Richard Nixon 1973).

”Vi bör inte bara ställa frågan: Vad kan jag göra för mig själv. Vi bör också fråga: Vad kan vi människor göra för varandra” (Olof Palme 1973).

Dessa tre uttalanden av tre olika statsmän har bedömts på ett mycket varierande sätt. Kommentarer till dem har visat, att vad som sägs ofta är tämligen likgiltigt för vissa kretsar. Det väsentliga är vem som säger det.

Vad som sagts av Kennedy, den charmfulle sonen till en mångmiljonär, veckotidningarnas favorit, mannen som faktiskt inledde upptrappningen av Vietnamkriget, är numera för många sakrosant. Kennedy har blivit en legend, och flera av hans tal och uttalanden är med rätta skatter i den politiska vokabulären.

Vad som sägs av Nixon, en personligen inte särskilt vinnande gestalt, sällan förekommande i veckotidningar, son till en relativt fattig handelsman, i större grad än kanske någon annan sin egen framgångs smed, mannen som — trots allt — såg till att det äntligen blev vapenvila i Vietnam, anses av många vara a priori fel, förljuget, falskt eller cyniskt. Ingenting gott kommer från Nixon, det är den förtutfattade mening som behärskar åtskilliga kommentatorer och politiker.

Följaktligen har det ovan nämnda ci-

tatet av Kennedy höjts till skyarna. Olof Palmes ord har också blivit väl mottagna, åtminstone av dem som vanligtvis uppskattar det han säger. Lika självklart har Nixons uttalande hånats enligt alla smädelsekonstens regler. Symptomatisk är en teckning i nummer 8 av den i många styc-ken utmärkta tidskriften Metallarbetaren, där en pojke lägger beslag på en hel tårta för egen del — han gillar alltså Nixon —, medan en av Palmes flickor delar ut tårtbitar till en massa barn, så att det blir ett helt kalas. Palme — alla goda tårtbitars givare — en anslående tanke!

Ändå — vem kräver kompromisslöst mest av den enskilde om inte Kennedy, som begär att medborgaren även skall ställa den förpliktande frågan vad han kan göra för sitt land? Jämfört härmed är Palme betydligt mera måttfull — han vill att vi inte bara skall göra en del för oss själva, utan också att vi skall hjälpa andra.

Nixon begär i själva verket minst av den enskilde. Han är mest mänsklig i sina krav. De är likafullt stora nog. Försök att ta vara på dig själv, ligg helst ingen till last. Det finns ändå alltid sjuka, handikappade m fl, som alltid måste ha regeringens stöd för att kunna existera, och samhällets möjligheter att hjälpa de behövande ökar ju fler medborgare som klarar

sig själva.

De blandekonomiska systemen, sådana de utvecklats i Norden, Västeuropa och USA, baseras på fri företagsamhet. Det är till stor del denna som byggt upp välståndet i dessa länder. Nixons ord tolkar detta samhälles dynamiska kraft. En person som exempelvis startar ett företag — förvisso med huvudsaklig avsikt att göra någonting för sig själv — hjälper på samma gång sina medmänniskor, framför allt genom att han skaffar dem en tryggad utkomst.

Motsättningen mellan å ena sidan att göra någonting för sig själv och å andra sidan att bistå andra blir sålunda delvis konstlad. Den har exploaterats av dem som önskar klämma till Nixon, kosta vad det kosta vill.

I den mån Palmes ord är avsedda att utgöra en indirekt polemik mot Nixon — till en del, men måhända inte helt, måste de otvivelaktigt uppfattas så — är denna bristfällig. Palme säger att "vi bör inte bara ställa frågan: Vad kan jag göra för mig själv". Nyckelordet är "bara". Nixon har nämligen aldrig sagt att man "bara" skall fråga vad man kan göra för sig själv, men det intrycket får man av Palmes formulering.

Matti Häggström